

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

گام و گو با مخالف از منظر قرآن

مؤلف: مولود بهرامیان

تألیف: ۱۳۸۲

مطبع: نشر بهرامیان

شابک: ۹۶۴-۹۶۴-۹۶۴

شابک: ۹۶۴-۹۶۴-۹۶۴

تألیف:

مولود بهرامیان

نشر

سرشناسه: بهرامیان، مولود، ۱۳۹۴
عنوان و باب: باور: گفت و گو با مخالف از منظر
قرآن/ تالیف مه‌لذد بهرامیان.
مشخصات نشر: تهران: نشر احسان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۵-۳-۳
وضعیت فهرست نویسی: فهرست شده
یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۰۱.
موضوع: گفتگو در قرآن
رده بندی کنگره: BP ۷۱۰۴/گ ۱۳۹۵/۹
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۷۱۹۱۶

گفته‌گو با مخالف از منظر قرآن

مراف: ولود مرامیان

ناشر: نشر انسان

چاپخانه: ماهی

تیراژ: ۲۰۰۰

نوبت چاپ: اول - ۳۹

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۴۹-۱۹۵-۳

www.ketabchi.com

فهرست مطالب

پیشگفتار ۹

فصل اول: واکاوی مسئله‌ی گفت‌وگو

مسئله چیست؟ ۱۵

سؤالات پژوهش ۱۹

اهداف پژوهش ۲۰

معنای لغوی گفت‌وگو، مخالف و دگرگونی ۲۰

فصل دوم: تبارشناسی گفت‌وگو و معرفی جمالی فلسفه‌ی اخلاق

فلسفه‌ی اخلاق در آیین ۲۷

انواع اخلاق هنجاری ۳۱

اخلاق غایت‌گرایانه ۳۱

اخلاق وظیفه‌گروانه ۳۱

غایت‌گرایی (پیامدگرایی) ۳۲

خودمحوری اخلاقی ۳۲

فایده‌باوری ۳۳

فایده‌باوری کلاسیک (عمل‌نگر) ۴۳

فایده‌باوری قاعده‌نگر کثرت‌گرایانه (آرمانی) ۲۴

وظیفه‌گرایی ۳۵

وظیفه‌گرایی عمل‌نگر ۳۵

- ۳۵ وظیفه‌گرایی قاعده‌نگر
- ۳۵ وظیفه‌گرایی قاعده‌نگر استثنا ناپذیر
- ۳۶ وظایف فی بادی النظر
- ۳۶ جایگاه اخلاق کاربردی در پژوهش‌های اخلاقی
- ۳۸ جایگاه اخلاق گفت‌وگو در اخلاق کاربردی
- ۴۵ تلقی‌های جدید از گفت و گو
- ۴۹ گفت‌وگو و مکاتب فلسفی
- ۴۹ اثباتی که به طور مستقیم به گفت‌وگو پرداخته‌اند
- ۵۱ اخلاق دشمنی
- ۵۶ چیزی نیستی
- ۷۵ اختلاف بیابان‌ها
- ۵۷ اختلاف نعره و گرش
- ۵۸ منفعت‌طلبی
- ۵۸ ردایل اخلاقی

فصل سوم: رویکردها و مبانی جدید گفت‌وگو

- ۶۱ رویکردها و مبانی جدید گفت‌وگو
- ۶۲ آموزه‌های روش‌شناسانه جهت گفت‌وگو
- ۲۶ ۱- ترویج و تشویق نفس گفت‌وگو
- ۶۳ ۲- ضرورت باز نگه داشتن باب گفت‌وگو و لزوم آشنایی با بیافت خیرخواهانه
- ۶۵ ۳- کاستن از تأثیر عوامل بازدارنده‌ی گفت‌وگو
- ۶۷ اهمیت گفت‌وگو در حوزه‌ی عمومی
- ۶۷ معرفت‌شناسی و مفهوم حقیقت
- ۶۹ کنش تفاهمی
- ۷۰ زیست‌جهان
- ۷۲ حوزه‌ی عمومی
- ۷۷ گفت‌وگو و نظریه‌های سیاسی
- ۸۴ گفت‌وگو و رویکرد مبتنی بر افق‌های همبسته و ایده‌ی جماعت
- ۸۴ گادامر؛ هرمنوتیک فلسفی و فهم زبانی

فصل چهارم: گفت‌وگو در قرآن

- گفت‌وگو در قرآن ۱۰۱
- کاربرد واژه‌ی گفت‌وگو در قرآن ۱۰۵
- چگونگی پیدایش گفت‌وگو و جدل در قرآن ۱۰۶
- ویژگی‌های قرآنی گفت‌وگو ۱۰۹
- ارکان و شرایط گفت‌وگو ۱۱۱
- قواعد و اصول کلی گفت‌وگو با مخالف از دیدگاه قرآن ۱۱۹
- اصل او: حق‌جویی و دوری از تعصب ۱۱۹
- اصل دوم: نایب احترام متقابل ۱۲۱
- اصل سوم: پایبندی به مبانی استدلال ۱۲۲
- اصل چهارم: داشتن دین در گفت‌وگو ۱۲۵
- اصل پنجم: اجتناب از تخریب و تضاد در استدلال ۱۲۵
- اصل ششم: اصالت دلیل ۱۲۷
- اصل هفتم: پایبندی به مسلمات مورد توافق ۱۲۷
- اصل هشتم: شجاعت در پذیرش نظر مخالف و احترام به رأی عقلا ۱۲۷
- اصل نهم: تعیین موضوع مورد بحث و در چارچوب موضوع مشخص گفت‌وگو نمودن ۱۲۹
- مراحل سه‌گانه‌ی گفت‌وگو و جدل در قرآن ۱۳۰
- حکمت ۱۳۱
- حکمت از منظر لغت ۱۳۱
- حکمت از منظر تفسیر ۱۳۲
- موعظه ۶۳۱
- موعظه از منظر لغت ۱۳۶
- موعظه از منظر مفسران قرآن ۱۳۷
- ویژگی‌های موعظه‌ی حسنه ۱۳۸
- فرق حکمت با موعظه ۱۳۸
- جدال ۱۳۹
- جدال در لغت ۱۳۹
- جدال در اصطلاح ۱۴۰

- گفت‌وگو و مجادله در قرآن ۱۴۰
- گفت‌وگو با اهل کتاب ۱۴۳
- جدال با محاربان ۱۴۸
- جدال با منافقان ۱۵۰
- چند مورد از انواع گفت‌وگو در قرآن ۱۶۰
- گفت‌وگو پیرامون وجود خدا ۱۶۰
- گفت‌وگو با منکران ربانی بودن قرآن و نبوت محمد ﷺ ۱۶۳

حاصل پنجم: اخلاق مخالفت و پیامد گفت‌وگو از منظر قرآن

- انتلاف چیست؟ ۱۶۷
- طبیعت اختلافات موجود میان مردم ۱۶۸
- اشکال و عالی انتلاف ۱۷۰
- اهمیت رابطه نیکو با دیگران ۱۷۱
- مفاسد اختلاف ۱۷۵
- اندرزهای قرآنی و نبوی نسبت به باب اختلاف ۱۸۲
- روش‌های عملی پرورش نفس بر اساس قرآن ۱۸۶
۱. مهار خویشتن ۱۸۶
۲. پرهیز از خودگروی ۱۸۷
۳. اندرزهایی برای گفت‌وگوی نیکو ۱۸۸
- فرجام سخن ۱۹۲
- منابع و مأخذ ۲۰۱

پیشگفتار

آدمی فربه شود از راه گوش

جانور فربه شود از حلق و نوش
مولوی

جایگاه متعالی گفت‌وگو در چهاردهمین سالگرد پیدایش علم درکی نوین از آن است که در صد سال اخیر در نظریه‌ها و روش‌ها تحولی عظیم ایجاد شده است. در این نظریه‌ها، گفت‌وگو ارتباط گفتاری خاصی در نظر گرفته می‌شود که از دیگر ارتباط‌ها مانند تک‌گویی، مشاجره، مناظره، مذاکره، بحث، گپ و... متمایز است. هرکس گام در راه گفت‌وگو می‌گذارد، نقطه‌ی عزیمت خویش را «ندانستن» قرار می‌دهد و چون می‌داند که به گفت‌وگو از «شنیدن» آغاز می‌شود، جسارت ورود به عرصه‌ها و مسائلی که تا پیش از آن «غایب» بوده‌اند را دارد. گفت‌وگو با مخالف از منظر قرآن، پژوهشی است، تطبیقی است، با مقایسه و برآورد نمودن تلقی‌های جدید و قدیم فلسفی از مفهوم گفت‌وگو در صد و پنجاه سال اخیر است. در این میان به آرای مفسران و شارحان معاصر و کلاسیک این کتاب مقدس رجوع و استناد شده است. در فصل اول با ارائه‌ی کلیات مسئله و طرح پرسش‌هایی چند، از ماهیت و ضرورت پژوهش سخن به میان آمده است. در فصل دوم مروری بر اخلاق

و فلسفه‌ی اخلاق به عنوان یک معرفت درجه‌ی دوم که به چرایی مسائل اخلاق می‌پردازد و نیز به «اخلاق کاربردی» که این پژوهش در چارچوب آن قرار می‌گیرد، اشاراتی رفته است. همچنین به «چیستی دشمنی» و «اخلاق مخالفت» به‌طور عام، پرداخته شده است.

فصل سوم علاوه بر اینکه ضرورت گفت‌وگو و موانع آنرا در جهان کنونی بررسی می‌کند، به ارانه‌ی رویکردهای جدید از گفت‌وگو در دوران معاصر و از جمله به واکاوی آرای فیلسوفانی مانند یورگن هابرماس، گادامر و باختین می‌پردازد. در فصل چهارم به کاربرد مفهوم گفت‌وگو در قرآن و انواع گفت‌وگو از جمله؛ حکمت، موعظه‌ی حسنه و مجادله یا همان «جدال باللتی هی اسن» به نحو مبسوطی پرداخته شده است و قواعد و اصول کلی گفت‌وگو را به خالف از دیدگاه قرآن بررسی شده است. نویسنده در فصل پنجم، اخلاق مخالفت و پیامد گفت‌وگو در قرآن و علل و عوامل اختلاف از دیدگاه قرآن را بررسی نموده و وجه فارق گفت‌وگو در قرآن را با نظریه‌های کهن و جدید به گفت‌وگو بررسی کرده است.

اساس این کتاب، پایان‌نامه‌ی من در دوره‌ی فوق لیسانس فلسفه‌ی اخلاق در دانشگاه پیام نور مرکز تهران جنوب است که در مهرماه ۱۳۹۴ با عنوان «حدود و قلمرو گفت‌وگو با مخالف از منظر قرآن» از آن دفاع شد.

استاد گرانقدر دکتر حمیدرضا ضیایی راهنمای این رساله، سرکار خانم دکتر مهین شریفی مشاورت و آقای دکتر سید محمد الهادی مسئولیت داوری آنرا به عهده داشتند. یاری بی‌دریغ دوستان اندیشمند آقایان دکتر عبدالعزیز مولودی، سیدعدنان فلاحی، دلیر عباسی و عبدالعزیز ستوده در مراحل مختلف این پژوهش، نصیب نگارنده بود. این راهنمایی‌ها و مساعدت‌ها را که از مهمترین موجبات انجام این پژوهش بود، صمیمانه ارج می‌گذارم. ذکر نام این عزیزان تنها به رسم قدردانی و تشکر است و نگارنده، مسئولیت همه‌ی نواقص موجود در این پژوهش را شخصاً به عهده می‌گیرد.

از همسر، سرکار خانم فاطمه احمدنژاد به خاطر حمایت‌های بی دریغش در طول زندگی مشترک و نیز در به ثمر رسیدن این پژوهش از من، بسیار سپاسگزارم. قدردان زحمات دوست شفیق آقای امید مقدّس به خاطر فهرست‌نویسی و صفحه‌آرایی نهایی کتاب هستم و از آقای یعقوبی مدیر خدوم و اندیشمند «نشر احسان» که امر نشر کتاب را به انجام رساندند، نهایت امتنان را دارم. از خداوند متعال توفیق همکاران ایشان را در ارتقای دین، فرهنگ و دانش این سرزمین و جهان انسانی مسئلت می‌کنم. وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

مولود بهرامیان

www.ketab.ir